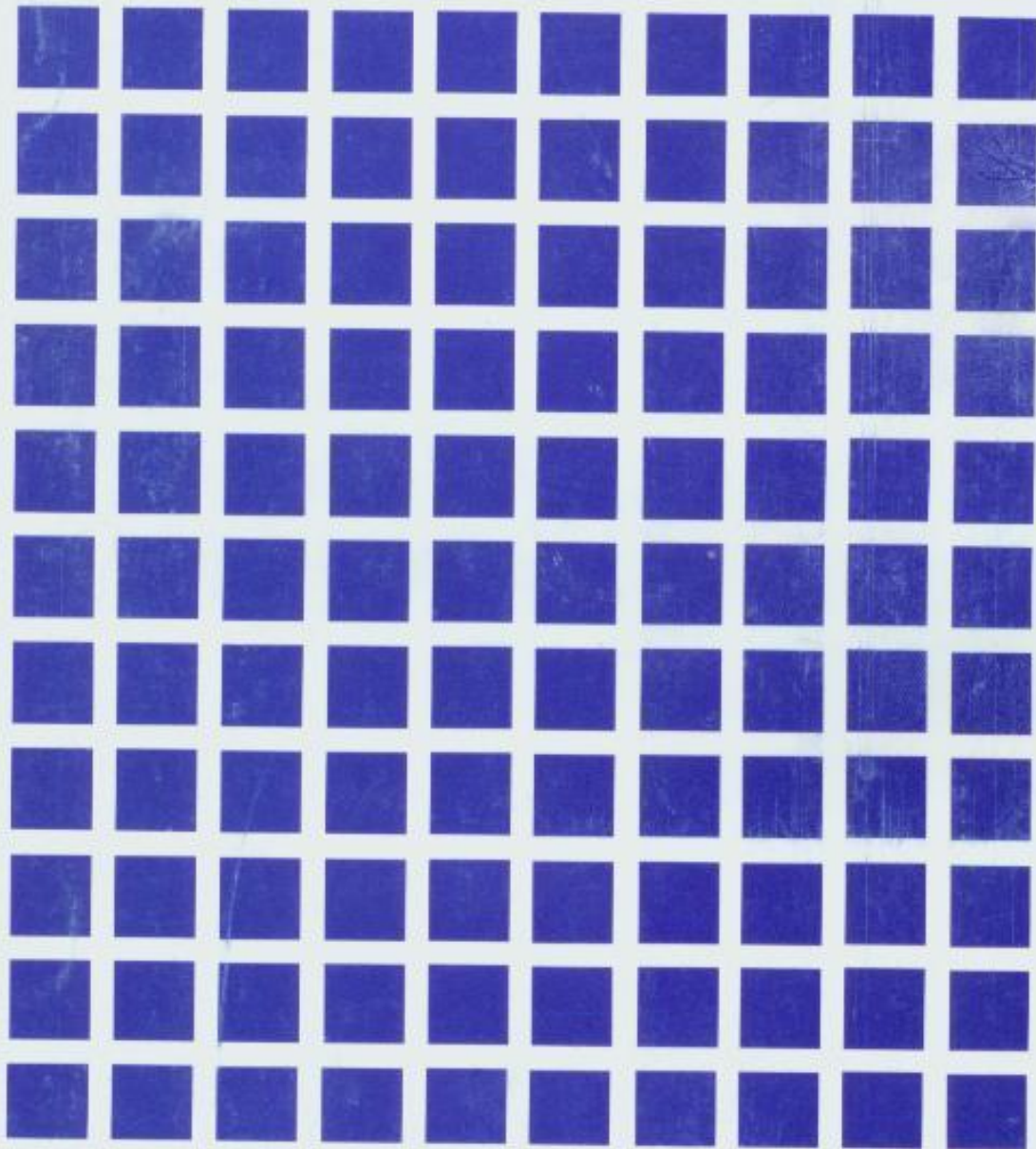

مجله علوم

روانشناختی

تحولی . بالینی . پرورشی . اجتماعی

مجله « علمی - پژوهشی » گستره روانشناسی معاصر

در این شماره:

سخن سردبیر ۳
سخن سردبیر

مقایسه استرس زناشویی بیماران مبتلا به اختلال
کرونی قلب و افراد سالم / دکتر رضاستمی، اسحق
رحیمیان بوگر، دکتر محمدعلی بشارت ۴

بررسی ویژگی‌های مبتنی بر روانسنجی «پرسشنامه
تشخیصی یانگ» (YDQ) / دکتر رسول روشن چلی،
مهديه عطری فرد، مرضیه خادمیان ۲۴

بررسی تأثیر آموزش تمرین ذهنی بر روی پیشرفت
توانش‌های حرکتی دانش‌آموزان نابینا / دکتر غلامعلی
افروز، علمدار یوسفی، دکتر رضا رستمی، دکتر رسول
حمایت‌طلب، یعقوب شیعی فرد، لیلا خواجه پور ۲۱

تبیین خرده استرس‌های روزانه بر پایه شیوه‌های
روپاروگرمی و ادراک حمایت اجتماعی / علی اکبر
نمری، احمد لعلی فاز ۵۶

ارتباط ابعاد کمال‌گرایی و سبک‌های دلستگی با
الگوهای شخصیتی ناکارآمد گروه C در
دانش‌آموزان دبیرستانی / دکتر عباس ابوالقاسمی ۷۲

تأثیر آموزش توانش اجتماعی بر بهبود روابط با
همگنان در کودکان مبتلا به اختلال کم‌توجهی /
فزون‌کنشی عطفق ابتدایی شهر اصفهان / سیده راضیه
طیباتیان، دکتر شعله امیری، دکتر مهرداد کلانتری، دکتر حمید
ظاهر نشاط دوست، دکتر مزگان کاراحمدی ۸۸

نستوهی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان
نابینای اکسنایی / سعید تیموری، علی مهدی ۱۰۳

- پاسخ و تصریح:

در چه سطحی می‌توان از تشخیص دقیق در خودماندگی
سخن گفت؟ ۱۱۵

لغت‌نامه ۱۱۹

همایش‌های علمی ۱۲۰

نمایه مقالات و مطالب مؤلفان ۱۳۱

چکیده‌های انگلیسی ۱۳۱

اشتراک سالانه:

۴۰۰۰۰ ریال، ۴ شماره

دانشجویان: ۳۰۰۰۰ ریال - تک شماره: ۱۱۰۰۰ ریال

پست الکترونیک: Irpsychoscience@yahoo.com

مجله علوم

روانشاخی

فصلنامه علمی-پژوهشی

دکتر محمود منصور

(سردبیر، صاحب امتیاز و مدیر مسؤول)

هیأت علمی مجله:

دکتر خدیجه آرزین (دانشگاه تهران)

دکتر رضا پورحسین (دانشگاه تهران)

دکتر محمد خدایاری فرد (دانشگاه تهران)

دکتر پروخ دادستان (دانشگاه شهید بهشتی)

دکتر مینا زاد (دانشگاه رن دکارت، سوئیس)

دکتر حسین شکر کن (دانشگاه شهید چمران)

دکتر محسن شکوهی یکتا (دانشگاه تهران)

دکتر علی صاحبی (دانشگاه فردوسی)

دکتر حسن عشایری (دانشگاه توانبخشی)

دکتر مرتضی کتبی (دانشگاه تهران)

دکتر رضا کریمی نوری (دانشگاه تهران)

دکتر مهرداد کلانتری (دانشگاه اصفهان)

دکتر شهرناز مر قزوی (دانشگاه شهید بهشتی)

دکتر محمدعلی مظاهری (دانشگاه شهید بهشتی)

دکتر محمود منصور (دانشگاه تهران)

هماهنگی و پیشبرد:

دکتر ف. منصور

دکتر ق. احقر

ف. کلبادی

حروف چین و صفحه آرا:

زهره اسمرقندی

چاپخانه دانشگاه تهران

کارگر شمالی، خیابان شالزدهم

نشانی سردبیر: دانشکده روانشناسی

دانشگاه تهران

نشانی مجله: ارتباط و مکاتبه:

کارگر شمالی، خیابان دوم، پلاک ۲۵

بنا بر نامه شماره ۳۱۹۱۰۴ مورخ ۸۵/۶/۲۵ بر اساس رأی کمیسیون نشریات علمی کشور در

وزارت علوم تحقیقات و فن آوری، مجله علوم روانشناختی از درجه علمی پژوهشی برخوردار است.

نستوهی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان ناینیای اکتسابی

سعید تیموری*

علی مشهدی**

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه نستوهی با ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان ناینیای اکتسابی پسر در مقطع متوسطه انجام گرفت. نمونه پژوهش مشتمل بر ۷۰ دانش‌آموز پسر ناینیای اکتسابی در دبیرستان‌های مشهد می‌باشد که با روش نمونه‌گیری در دسترس از میان جامعه آماری انتخاب شدند. ویژگی نستوهی توسط پرسشنامه دیدگاه‌های شخصی سوزان اولت (کوباسا) و ویژگی‌های شخصیتی توسط پرسشنامه ۵ عاملی NEO-FFI اندازه‌گیری شد. به منظور تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون دومتغیره استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد که همبستگی منفی معناداری بین نستوهی با نوروژگرایبی و همبستگی مثبت معناداری بین نستوهی با سایر متغیرها (برون‌گردی، گشودگی، توافق‌گرایی، وجدان‌گرایی) وجود دارد. نتایج این پژوهش نشان داد که این متغیر (نستوهی) می‌تواند تغییرات مربوط به ویژگی‌های شخصیتی را به صورت معناداری پیش‌بینی کند.

واژه-کلیدها: نستوهی، نوروژگرایبی، برون‌گردی، گشودگی، توافق‌گرایی، وجدان‌گرایی.

*. استادیار دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی کودکان استثنایی، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی تربت جام

** دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی دانشگاه تربت مدرس، مدرس دانشگاه فردوسی مشهد

زندگی به خوبی مقاومت کرده و سلامت جسم و روان خود را حفظ کرده‌اند. این دو دانشمند در خلال مطالعات خود به وجود یک صفت شخصیتی، یعنی نستوهی^۴ پی برده‌اند که در بیست سال گذشته در حوزه آسیب‌شناسی روانی موضوع بررسی‌های متعددی قرار گرفته و مؤلفه‌های سه‌گانه آن یعنی کنترل^۵، تعهد^۶ و چالش^۷ همواره به عنوان سپرهای مقاومت در مقابل اختلال‌های روانی و جسمی مطرح شده‌اند (کویاسا، ۱۹۷۹).

کویاسا مفهوم نستوهی را به عنوان یک عامل تعدیل‌کننده در مقابل رویدادهای استرس‌زای زندگی به خصوص ابتلا به بیماری‌های جسمی معرفی کرد. پیش‌بینی نظری کویاسا این بود که داشتن این صفت افراد را در مقابل اثرات منفی رویدادهای زندگی مقاوم‌تر نموده و در نتیجه احتمال ابتلای آنان را به بیماری‌های جسمانی و روانی کاهش می‌دهد (کویاسا ۱۹۷۹).

کویاسا (۱۹۷۹) نستوهی را ویژگی شخصیتی پیچیده‌ای معرفی می‌کند که از سه مؤلفه چالش، کنترل و تعهد تشکیل شده است. فردی که میزان خصیصه چالش در او زیاد است رویدادهای زندگی خود را (مثلاً ناینیایی) به منزله فرضی برای پویایی و سازگاری مجدد و میدانی برای تحقق و ارتقاء خویش تلقی می‌نماید و در برابر این رویدادها تسلیم نمی‌شود. فردی که از تعهد بیشتری برخوردار است نه تنها خود را واجد ارزش می‌بیند بلکه در زندگی به چیزهای با ارزش معتقد است که اهمیت زیستن را برای او برجسته می‌سازد. فردی که مؤلفه کنترل در او زیاد است احساس تأثیرگذاری بر جریان زندگی خویش دارد و غالباً خود را در دگرگونی شرایط توانا و مسؤول می‌بیند (مدی و کویاسا، ۱۹۸۴).

طی سه دهه اخیر نقش تعدیل‌کننده یا محافظت‌کننده نستوهی در قلمرو بیماری‌های مختلف جسمانی به وفور مورد پژوهش قرار گرفته است. شواهد گسترده و فراوانی گویای آنند که نستوهی با سلامت جسمانی و روانی رابطه مثبت دارد. به عبارت دیگر این ویژگی شخصیتی به عنوان یک منبع مقاومت درونی تأثیرات منفی استرس را کاهش می‌دهد و از بروز اختلال‌های جسمانی و روانی جلوگیری می‌کند. به نظر می‌رسد که نستوهی از طریق شیوه خاص ارزیابی رویدادها و استفاده از روش‌های مقابله با آن‌ها مکانیزم محافظت‌کننده‌ای را در ساختار جسمی و روانی انسان به جریان می‌اندازد (کویاسا، ۱۹۷۹؛ مدی و کویاسا، ۱۹۸۴؛ لامبرت^۸ و همکاران، ۱۹۹۰؛ فلورین و همکاران، ۱۹۹۵؛ مدی، ۲۰۰۶؛ مدی و همکاران، ۲۰۰۶).

مدی (۱۹۹۰، ۲۰۰۶)، در تبیین دقیق‌تری برای بررسی نقش محافظت‌کننده نستوهی به معرفی روش‌های مقابله گشتاری (تبدیلی) و روش‌های مقابله واپس‌رونده می‌پردازد. در جریان

مقدمه

معلولیت بحرانی است که هر فرد در مسیر زندگی خود ممکن است با آن روبه‌رو شود و فرد را در موقعیتی متفاوت با زندگی گذشته قرار دهد. معلولیت از هر نوع و به هر صورت که باشد اغلب از طریق ایجاد اضطراب، نگرانی، کاهش اعتماد به نفس و دشواری‌های روانی دیگر در پیدایش بحران‌های روحی و مشکلات شخصیتی مؤثر واقع شود. محدودیت‌های ناشی از معلولیت در بسیاری موارد باعث شکست آن‌ها در ایفای نقش‌های قلبی و یا اتخاذ نقش بیمارگونه می‌شود. بسیاری از بیماری‌های جسمانی، تغییر شکل و یا قطع عضو اندام‌ها و از بین رفتن برخی از توانایی‌های ادراکی می‌تواند به عنوان استرس عمل کرده و به افسردگی، اضطراب و دیگر دشواری‌های روانی منجر شود (لدینگهام، ۱۹۸۳).

تغییرات فیزیکی و جسمانی در افراد معلول سبب می‌شود که در تصور ذهنی آن‌ها نسبت به جسم خویش تغییراتی به وجود آید که نوع و شدت واکنش در این رابطه در معلولان متفاوت است. احساسات فردی معلولین و تصویر ذهنی از جسم خویش مفهومی است که می‌تواند به عنوان تجربه روانی و متمرکز بر احساسات و رفتار هر فردی که به خود توجه دارد تعریف شود. با توجه به نکات مطرح شده می‌بینیم که صدمات جسمی وارده به افراد می‌تواند آن‌ها را از نظر روحی برای مدت مدید تحت تأثیر قرار دهد و هر گونه اختلال جسمانی که منجر به نوعی از انواع معلولیت شود می‌تواند عامل استرس‌زا محسوب شده و واکنش‌های حاصل به صورت ناهنجاری‌های رفتاری، شخصیتی و خلقی ظاهر شود (لدینگهام، ۱۹۸۳).

نابینایی نوعی معلولیت است که با وقوع آن شیوه انجام کارها و برقراری ارتباط دچار مشکل می‌گردد ارتباط با سایر اشخاص در قالب تعامل‌های بسته صورت می‌پذیرد. نابینایی آهنگ مخرب و شومی است که می‌تواند ناهشیار و به دقت طی سال‌های زندگی تصور منفی از خود را در آدمی بنا کند بنابراین نابینایی را نباید صرفاً نقطه مقابل بینایی قرار داد، بلکه باید به آثار و پیامدهای بد آن توجه کرد. نابینایی می‌تواند سازمان یافتگی کلی شخصیت فرد را تحت تأثیر قرار دهد. نابینایی یک وضعیت جدی است که می‌تواند تعادل روانی را آسیب‌پذیر سازد برخی از افراد نابینا تحت تأثیر نگرش منفی به نابینایی مستعد و مبتلا به افسردگی، اضطراب و سایر مشکلات روانی و عاطفی می‌گردند (شریفی در آمدی، ۱۳۷۹).

در سال‌های اخیر سوزان اولت کوباسا^۱ و سالواتور مدی^۲ در یک سلسله پژوهش‌های گسترده به دنبال بررسی خصوصیات افرادی بودند که در برابر تغییرات فشارزا و اجتناب‌پذیر

مقابله‌های گشتاری فرد با بروز رفتارهای خاصی رویدادهای منفی را به رویدادهای مثبت تبدیل می‌کند، یا حداقل از جنبه‌های آسیب‌رسان یا منفی آن کم می‌کند. روش‌های مقابله گشتاری از دو مؤلفه ذهنی و رفتاری تشکیل شده است. براساس مؤلفه ذهنی فرد رویدادها را با سعه صدر و روشن‌بینی موردنظر قرار می‌دهد. این برخورد، تا حد زیادی تهدیدآمیز بودن رویدادها را تقلیل می‌دهد. تقلیل تهدید فرصت مناسبی برای پردازش دقیق‌تر رویداد و اجزای تشکیل دهنده آن را مهیا می‌سازد، و در نهایت، همه چیز برای بروز مؤلفه رفتاری مناسب فراهم می‌گردد. در شیوه دوم، یعنی روش واپس رونده فرد به جای تغییردادن رویدادهای استرس‌زا با احساسی همراه با یأس از درگیر شدن با آنها اجتناب می‌ورزد.

از نظر بسیاری از پژوهشگران افرادی که نسنوهی بالایی دارند هنگام بروز مشکل بیشتر از روش مقابله گشتاری استفاده می‌نمایند. اگرچه پژوهش‌های چندانی نقش نسنوهی را در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی ناینایان مورد بررسی قرار نداده‌اند اما این انتظار منطقی است که مکانیزم‌های محافظت‌کننده نسنوهی در قلمرو معلولیت‌های جسمانی در زمینه ویژگی‌های شخصیتی سودمند باشند. بنابراین صرف نظر از این که چه عواملی در تغییر ویژگی‌های شخصیتی ناینایان مؤثر می‌باشند، احتمالاً نسنوهی نقش تعدیل‌کننده‌ای در تبیین تغییرپذیری ویژگی‌های شخصیتی ایفا می‌کند.

فرضیه‌های پژوهش

۱. بین مؤلفه نسنوهی با نوروگرایی^۱ همبستگی وجود دارد.
۲. بین مؤلفه نسنوهی با متغیرهای برون‌گردی^۲، گشودگی^۳، توافق‌گرایی^۴ و وجدان‌گرایی^۵ همبستگی وجود دارد.

روش‌شناسی

جامعه آماری، نمونه و روش انتخاب نمونه: این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش مشتمل بر کلیه دانش‌آموزان ناینای اکتسابی پسر مقطع متوسطه در شهر مشهد می‌باشد. نمونه پژوهش شامل ۷۰ دانش‌آموز ناینای اکتسابی پسر مقطع متوسطه در شهر مشهد بود که از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردیدند. ابزار سنجش: برای سنجش مؤلفه نسنوهی از مقیاس دیدگاه‌های شخصی^۶ سوزان اولت

کوباسا و برای ارزشیابی ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه ۵ عاملی NEO-FFI استفاده شد. مقیاس نسنوهی (مقیاس بررسی دیدگاه‌های شخصی^{۱۵}): این مقیاس دارای ۵۰ ماده است که آزمودنی در برابر هر ماده، براساس آن که این ماده تا چه میزان در مورد وی مصداق دارد، پاسخ خود را در یک مقیاس ۴ درجه‌ای از ۰ تا ۳ مشخص می‌نماید. این آزمون دارای سه مؤلفه اصلی چالش، تعهد و کنترل می‌باشد که هر یک به ترتیب ۱۷، ۱۶، ۱۷ ماده را به خود اختصاص داده‌اند. نمرات ۳۹ ماده از آزمون به شکل وارونه در نظر گرفته می‌شود، در مجموع یک نمره کلی برای نسنوهی و سه نمره برای مؤلفه‌های مجزا به دست می‌آید. هر چه آزمودنی در این مقیاس نمره بالاتری کسب کند نسنوهی او بیشتر است. مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که مؤلفه‌های نسنوهی (تعهد، کنترل و چالش) هر یک به ترتیب از ضرایب اعتبار ۰/۷۰، ۰/۵۲ و ۰/۵۲ برخوردارند و این ضرایب برای کل صفت نسنوهی ۰/۷۵ محاسبه شده است (کوسکا و مورتیاکا، ۱۹۹۶). طبق دیگر یافته‌های به دست آمده ضرایب اعتبار برای مقیاس‌های دیگر نسنوهی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷۸ و ۰/۶۴ بوده است (شپرد و کاشانی^{۱۶}، ۱۹۹۱). در مطالعات داخلی نیز اعتبار مقیاس نسنوهی مورد حمایت قرار گرفته است. از جمله (ناخدا^{۱۳}، ۱۳۷۷؛ به نقل از حقیقی و همکاران ۱۳۷۸) با استفاده از روش آلفای کراباخ برای مقیاس نسنوهی و خرده مقیاس‌های تعهد، کنترل و چالش به ترتیب ضرایب اعتبار ۰/۸۶، ۰/۸۳، ۰/۷۲ و ۰/۶۹ را گزارش کرده است.

پرسشنامه ۵ عاملی NEO-FFI: این پرسشنامه دارای اعتبار و روایی قابل قبولی است. پرسشنامه ۵ عاملی NEO-FFI در مطالعه‌ای بر روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان ایرانی اجرا گردید که ضرایب اعتبار ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ به ترتیب برای عوامل C, A, O, E, N به دست آمده است. روایی تست NEO-FFI از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. برای بررسی روایی ملاکی تست از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی S و ارزیابی مشاهده گر فرم R استفاده شده است. در بین عوامل اصلی حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل توافق‌گرایی A وجود داشت (گروسی فرشی، ۱۳۸۰).

نتایج پژوهش

به منظور بررسی ارتباط بین متغیرها و با توجه به نوع مقیاس متغیرها (مقیاس فاصله‌ای) از

روش همبستگی پیرسون استفاده گردید. در جدول (۱) ضرایب همبستگی بین متغیرها نشان داده شده است.

همان‌گونه که در جدول (۱) مشاهده می‌گردد ضرایب همبستگی متغیر نستوهی با متغیرهای نوروژ گرای، برون‌گردی، گشودگی، توافق‌گرایی و وجدان‌گرایی در سطح (۰/۰۱) معنادار می‌باشد. میزان همبستگی متغیر نستوهی با نوروژ گرای منفی و معکوس و با سایر متغیرها (برون‌گردی، گشودگی، توافق‌گرایی، وجدان‌گرایی) مثبت و مستقیم است.

جدول ۱: ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیر نستوهی و ویژگی‌های شخصیتی

متغیر	نستوهی	نوروژ گرای	برون‌گردی	گشودگی	توافق‌گرایی	وجدان‌گرایی
نستوهی	۱					
نوروژ گرای	** -۰/۴۲	۱				
برون‌گردی	** ۰/۶۹	-۰/۴۱	۱			
گشودگی	** ۰/۵۷	-۰/۱۳	۰/۶۵	۱		
توافق‌گرایی	** ۰/۴۶	-۰/۱۰	۰/۲۴	۰/۵۸	۱	
وجدان‌گرایی	** ۰/۵۲	-۰/۰۹	۰/۴۴	۰/۳۲	۰/۴۰	۱

به منظور بررسی این نکته که آیا نستوهی سهم معناداری در تبیین و پیش‌بینی واریانس نوروژ گرای، برون‌گردی، گشودگی، توافق‌گرایی و وجدان‌گرایی دارد از تحلیل رگرسیون استفاده گردید که نتایج در ذیل نشان داده شده است.

در نخستین تحلیل برای تبیین واریانس متغیر نوروژ گرای (متغیر ملاک)، متغیر نستوهی به عنوان (متغیر پیش‌بین) وارد معادله رگرسیون شده است. خلاصه نتایج این تحلیل در جداول (۳ و ۲) نشان داده شده است.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون نوروژ گرای و نستوهی

منبع	شاخص	SS	df	Ms	F	P
رگرسیون		۳۲۶/۷۰۵	۱	۳۲۶/۷۰۵		
بالمانده		۱۴۵۷/۳۶۶	۶۸	۲۱/۴۳۲	۱۵/۲۴۴	۰/۰۰۱
کل		۱۷۸۴/۰۷۱	۶۹			

جدول ۳: اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون تحلیل شماره یک

شاخص متغیر	B	Beta	t	P	R	SE
نستوهی	-۰/۳۳۲	-۰/۴۲۸	-۳/۹۰۴	۰/۰۰۱	۰/۱۸۳	۴/۶۲

همان‌گونه که در جداول (۲ و ۳) مشخص است در این تحلیل نسبت F معنادار است ($p < ۰/۰۱$) و با در نظر گرفتن ضریب بتا می‌توان به ارتباط معکوس بین نستوهی و نوروزگرایی اشاره کرد. همچنین نتایج بیانگر آن است که ۱۸/۳ درصد واریانس متغیر وابسته (نوروزگرایی) از طریق متغیر مستقل (نستوهی) تعیین می‌گردد. نتایج این تحلیل تأییدکننده این مطلب است که بین نستوهی و نوروزگرایی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. در دومین تحلیل برای تبیین واریانس متغیر برون‌گردی (متغیر وابسته) متغیر نستوهی (به عنوان متغیر مستقل) وارد معادله رگرسیون شده است. خلاصه نتایج این تحلیل در جداول (۴ و ۵) ارائه شده است.

جدول ۴: نتایج تحلیل رگرسیون برون‌گردی و نستوهی

شاخص متغیر	SS	df	Ms	F	P
رگرسیون	۱۱۲۲/۱۹۲	۱	۱۱۲۲/۱۹۲	۶۲/۱۰۱	۰/۰۰۱
باقیمانده	۱۲۲۸/۷۹۳	۶۸	۱۸/۰۷۰		
کل	۲۳۵۰/۹۸۶	۶۹			

جدول ۵: اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون تحلیل شماره دو

شاخص متغیر	B	Beta	t	P	R	SE
نستوهی	۰/۶۱۵	۰/۶۹۱	۷/۸۸۰	۰/۰۰۱	۰/۴۷۷	۴/۲۵

میزان نسبت F در تحلیل شماره دو معنادار است ($p < ۰/۰۱$) و با در نظر گرفتن ضریب بتا می‌توان به ارتباط مستقیم نستوهی و برون‌گرایی پی‌برد. نتایج نمایانگر آن است که ۴۷/۷ درصد واریانس متغیر وابسته (برون‌گردی) از طریق متغیر مستقل (نستوهی) تعیین می‌گردد. یافته‌های مورد اشاره تأییدکننده این مطلب است که بین نستوهی و برون‌گردی در دانش‌آموزان نایب‌ای-کم‌بینا رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد.

در تحلیل شماره سه به منظور تبیین واریانس متغیر گشودگی (متغیر وابسته) متغیر نسنوهی (به عنوان متغیر مستقل) وارد معادله رگرسیون شده است. خلاصه نتایج در جداول (۶ و ۷) ارائه شده است.

همان‌گونه که در جداول (۶ و ۷) مشخص است در این تحلیل میزان نسبت F معنادار است ($p < 0.01$) و با در نظر گرفتن ضریب بتا می‌توان به ارتباط مستقیم و مثبت بین نسنوهی و گشودگی پی برد. نتایج نمایانگر آن است که ۳۲/۸ درصد واریانس متغیر وابسته (گشودگی) از طریق متغیر مستقل (نسنوهی) تعیین می‌گردد. یافته‌های مورد اشاره تأییدکننده این فرضیه پژوهش است که بین نسنوهی و گشودگی در دانش‌آموزان نابینا-کم‌بینا رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد.

جدول ۶: نتایج تحلیل رگرسیون گشودگی بر نسنوهی

P	F	Ms	df	SS	شاخص
					منبع
۰/۰۰۱	۳۳/۲۴	۶۲۸/۴۸۳	۱	۶۲۸/۴۸۳	رگرسیون
		۱۸/۹۰۴	۶۸	۱۲۸۵/۴۵۹	باقیمانده
			۶۹	۱۹۱۳/۹۴۳	کل

جدول ۷: اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون تحلیل شماره سه

شاخص	B	Beta	t	P	R	SE
متغیر	۰/۴۶۱	۰/۵۷۳	۵/۷۶۶	۰/۰۰۱	۰/۳۲۸	۴/۳۴
نسنوهی						

در چهارمین تحلیل برای تبیین واریانس متغیر توافق‌گرایی (متغیر وابسته) متغیر نسنوهی (به عنوان متغیر مستقل) وارد معادله رگرسیون شده است. خلاصه نتایج در جداول (۸ و ۹) ارائه شده است.

جدول ۸: نتایج تحلیل رگرسیون توافق‌گرایی بر نسنوهی

P	F	Ms	df	SS	شاخص
					منبع
۰/۰۰۱	۱۸/۷۲	۶۲۳/۲۱۸	۱	۶۲۳/۲۱۸	رگرسیون
		۳۳/۲۸۵	۶۸	۲۲۶۳/۳۶۸	باقیمانده
			۶۹	۲۸۸۶/۵۸۶	کل

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که بین نستوهی با نوروزگرایی همبستگی منفی و با سایر متغیرها (برون‌گردی، گشودگی، توافق‌گرایی، وجدان‌گرایی) همبستگی مثبت و مستقیم وجود دارد. این متغیر می‌تواند تغییرات مربوط به ویژگی‌های شخصیتی را به صورت معنادار پیش‌بینی کند. این نتایج را می‌توان برحسب چند احتمال تبیین کرد:

۱- بر طبق مطالعات نخستین کویاسا (۱۹۷۹) بسیاری از محققان دریافته‌اند که نستوهی با سلامت فیزیکی و سلامت روانی در ارتباط است. به طور کلی افراد نستوه احساس تعهد عمیقی در روی فعالیت‌های زندگی‌شان دارند. کنجکاوی و اشتیاق عمیق به کسب تجربیات جدید از خود نشان می‌دهند. آن‌ها تغییر را به عنوان یک مبارزه‌جویی مثبت در پیشرفت می‌دانند، قادر به گرفتن تصمیم در موقعیت‌های مختلف هستند و احساس ارزشمند بودن می‌کنند (کویاسا ۱۹۷۹، مدی ۱۹۹۹، خوشابا و مدی^{۱۷}، ۱۹۹۹؛ مدی، ۲۰۰۶).

۲- کویاسا مفهوم نستوهی را به عنوان یک عامل تعدیل‌کننده در مقابل رویدادهای استرس‌زای زندگی به خصوص ابتلا به بیماری‌های جسمی معرفی کرد (کویاسا، ۱۹۷۹، ۱۹۸۴). توانایی و مهارت مقابله با استرس‌های زندگی بر اثر نستوهی به فرد معلول (ناینای) این امکان را می‌دهد تا در فضایی با استرس کمتر و آرامش بیشتر از استعدادهای خود بهتر استفاده کند. این مهارت بهزیستی روانشناختی فرد را افزایش می‌دهد.

۳- نستوهی همچنین بیانگر اعتماد شخص به توانایی خود برای مقابله با شرایط مختلف است (هولاهان و موس^{۱۸}، ۱۹۸۵)، حس استقلال (هوارد، کانینگهام و رچینز^{۱۹}، ۱۹۸۶) و خودپیروی (باتل^{۲۰}، ۱۹۸۹) را افزایش می‌دهد و باعث ارتقاء و بهبود بهزیستی روانشناختی می‌شود (مدی و همکاران، ۲۰۰۲).

۴- نستوهی به عنوان یک صفت شخصیتی تا چه اندازه ناشی از وراثت یا محیط است؟ در نوشته‌های کویاسا این ویژگی عمدتاً به عنوان یک صفت اکتسابی تلقی شده است، به طوری که این رگه در صورت وجود رویدادهای استرس‌زای زندگی فراوان‌تر و مقابله کارآمد در برابر این رویدادها می‌تواند در فرد ایجاد شود. ناینایان اکتسابی با توجه به این که در سنین کودکی دچار ضایعه ناینایی شده‌اند و این رویداد پیامدهای نامناسبی را در ابعاد روانی و جسمانی و اجتماعی فرد ایجاد می‌کند، لذا تصمیم برای پیشرفت در ابعاد مختلف زندگی نوعی ویژگی شخصیتی مقاوم و پایدار را در برابر این پیامدهای نامناسب ناشی از معلولیت می‌طلبد. با

جدول ۹: اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون تحلیل شماره چهار

شاخص	B	Beta	t	P	R	SE
متغیر نستوهی	۰/۴۵۹	۰/۴۶۵	۴/۳۲	۰/۰۰۱	۰/۲۱۶	۵/۷۶

همان‌گونه که در جداول (۸ و ۹) مشخص است در این تحلیل میزان نسبت F معنادار است ($p < ۰/۰۱$) و با در نظر گرفتن ضریب بتا می‌توان به ارتباط مستقیم و مثبت بین نستوهی و توافق‌گرایی پی برد. همچنین نتایج بیانگر آن است که ۲۱/۶ درصد واریانس متغیر وابسته (توافق‌گرایی) از طریق متغیر مستقل (نستوهی) تعیین می‌گردد. یافته‌های مورد اشاره تأیید‌کننده این فرضیه پژوهش است که بین نستوهی و توافق‌گرایی در دانش‌آموزان نابینا-کم‌بینا رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد.

در تحلیل شماره پنج به منظور تبیین واریانس متغیر وجدان‌گرایی (متغیر وابسته) متغیر نستوهی (به عنوان متغیر مستقل) وارد معادله رگرسیون شده است. خلاصه نتایج این تحلیل در جداول (۱۰ و ۱۱) نشان داده شده است.

جدول ۱۰: نتایج تحلیل رگرسیون وجدان‌گرایی بر نستوهی

شاخص	SS	df	Ms	F	P
رگرسیون	۶۱۸/۴۱۹	۱	۶۱۸/۴۱۹		
باقیمانده	۱۶۶۸/۷۲۴	۶۸	۲۴/۵۴۰	۲۵/۲۰	۰/۰۰۱
کل	۲۲۸۷/۱۴۳	۶۹			

جدول ۹: اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون تحلیل شماره پنج

شاخص	B	Beta	t	P	R	SE
متغیر نستوهی	۰/۴۵۷	۰/۵۲۰	۵/۰۲	۰/۰۰۱	۰/۲۷۰	۴/۹۵

همان‌گونه که در جداول (۱۰ و ۱۱) نشان داده شده است نسبت F معنادار است ($p < ۰/۰۱$). همچنین نتایج بیانگر آن است که ۲۷ درصد واریانس متغیر وابسته (وجدان‌گرایی) از طریق متغیر مستقل (نستوهی) تعیین می‌گردد. نتایج این تحلیل تأیید‌کننده این فرضیه پژوهش است که بین نستوهی و وجدان‌گرایی در دانش‌آموزان نابینا-کم‌بینا رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد.

توجه به این که ناینایان در این پژوهش در سال آخر مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند می‌توان اکتسابی بودن این صفت شخصیتی و نقش آن را در تبیین بهزیستی روانشناختی تشریح کرد.

۵- کاهش میزان نستوهی و کنترل فرد بر شرایط به موازات تحلیل توانایی‌های فرد برای به کارگیری راهبردهای مقابله فعال در مواجهه با شرایط استرس‌زا، استفاده از راهبردهای مقابله بازگشتی (واپس رونده) را اجتناب‌ناپذیر می‌سازد. این راهبردها احتمال مشکلات روانی-عاطفی، ضعف‌های رفتاری و عملکردی و در کل درماندگی روانشناختی را افزایش می‌دهد. به طوری که یک معلول از اجتماع اطراف خود کناره‌گیری کرده و در کنار مشکلات روانی-عاطفی فردی، انگیزه‌ای برای پیشرفت از خود نشان نمی‌دهد.

پی‌نوشت‌ها:

1- Ledinghom	2- Kobasa, S.C.
3- Maddi, S.R.	4- Hardiness
5- Control	6- Commitment
7- Challenge	8- Lambert, V.A.
9- Neuroticism	10- Exteraversion
11- Openness	12- Agreeableness
13- Conscientiousness	14- Personal Views survey
15- Personal View Scale	16- Sheppard, J. A., Kashani, J.
17- Khoshaba, D.M, Maddi, S.R	18- Holahan, C. J, Moos, R. H.
19- Howard, J. H., Cunningham, D.A.,
& Rechnittzer, P.A.	20- Butel, M.

منابع و مآخذ فارسی:

- بشارت، محمدعلی؛ پورحسین، رضا؛ کریمی، کیومرث. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر سخت‌کوشی بر سلامت روانی و موفقیت تحصیلی. مجله علوم روانشناختی: دوره ۴ ش ۱۴.
- حقیقی، جمال؛ عطاری، یوسفعلی؛ سینا رحیمی، علی؛ سلیمانی‌نیا، لیللا. (۱۳۷۸). رابطه سرسختی و مؤلفه‌های آن با سلامت روانی در دانشجویان پسر دوره کارشناسی دانشگاه. مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، شماره ۳ و ۴.
- شریفی‌درآمدی، پرویز. (۱۳۷۹). روانشناسی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی. تهران: نشر ارسباران.

گروسی فرشی، میرتقی؛ مهیار، امیرهوشنگ؛ قاضی طباطبایی، محمود. (۱۳۸۰). کاربرد آزمون جدید شخصیتی و بررسی تحلیلی ویژگی ها و ساختار عاملی آن. فصلنامه علوم انسانی دانشگاه الزهراء، ش ۱، ۳۹.

منابع و مآخذ خارجی:

- Butel, M. (1989). What protects of health? on the research status and importance of personal resources in managing daily stresses and life change events. *psychotherapy psychosomatic medical psychology*, 39, 452-462.
- Holahan, C. J., Moos, R. H. (1985). Life stress and health: personality coping and family support in stress resistance. *Journal of personality and social psychology*, 3, 739-747.
- Howard, J. H., Cunningham, D.A., & Rechnittzer, P.A. (1986). personality (Hardiness) as moderator of job stress and coronary risk in type A individuals: a longitudinal study. *Journal of Behavioral Medicine*, 9, 229-243.
- Khoshaba, D.M., Maddi, S.R. (1999). Early experiences in hardiness development. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 51, 106-116.
- Kobasa, S.C. (1979). Stressful life events, personality, and health: an inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 1-11.
- Kobasa, S.C. (1984). How much stress survive? *American Health*, 64-77.
- Lambert, V.A. Et. Al. (1990). RelationShip among hardiness, Social support & illness. *Journal of health care*, 11, 159-173.
- Lowenfeld (1987). Psychological problems of children with impaired vision. *The visually handicapped child in school* Newyork.
- Ledinghom, N.M. (1983). Psychological problems of children and youth with chronic medial disorder. *Psychology of exceptional children & yout. Mutation research*, 65, 229- 259.
- Maddi S.R. (1984). *The hardy executive health under stress*. Homewood, IL: Dorsey.
- Maddi, S.R. (1990). *Issues & intervention in stress mastery personality & disease*. U.S.A Xford Unpress.
- Maddi, S.R. (1999). Comments on trends in hardiness research and theorizing. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 51, 67-71.

- Maddi, S. R. (2006). Hardiness: the courage to grow from stresses. *Journal of Positive Psychology, 1*, 160-168.
- Maddi, S. R., Harvey, R. H., Khoshaba, D. M., Lu, J. L., Persico, M., & Brow, M. (2006). The personality construct of hardiness, III: relationships with repression, innovativeness, authoritarianism, and performance. *Journal of Personality, 74*, 575-597.
- Maddi, S. R., Khoshaba, D. M., Persico, M., Lu, J., Harvey, R., & Bleecker, F. (2002). The personality construct of hardin Personality, 36, 72-85 ess, II: relationships with comprehensive tests of personality and psychopathology. *Journal of Research in Personality, 36*, 72-85.
- Sheppard, J. A., Kashani, J.H. (1991). The relationship of hardiness , gender, and stress to health outcomes in adolescents. *Journal of personality , vol. 5 N (4): 761-763.*